

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Præcipuæ objectiones solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

lem beatitudinem, quæ primò Deum assequitur, & radicaliter seu causaliter continet aliarum potentiarum perfectiones: Sed hoc uni tantum operationi convenit: Ergo in unica, & non in multis operationibus, consistit essentialiter formalis beatitudo. Major est certa: nam in aliis essentiis id intelligimus esse constitutum formale, quod primò illis competit, & in quo radicaliter ceteræ perfectiones continentur; ut patet in homine, cujus constitutum est rationalitas, quia primò ei competit, & est radix risibilitatis, & aliarum potentiarum quæ conveniunt naturæ humanæ: Ergo cum beatitudo formaliter in Dei assecutione sit posita, in illa operatione debet constitui, cui primò convenit ratio assecutionis, continentis causaliter reliquas perfectiones, quæ beatitudinem comitantur. Minor autem, in qua est difficultas, probatur: quia inter duas operationes naturæ rationalis, pertinentes ad diversas potentias, intellectum scilicet & voluntatem, necessariò intervenit ordo; cum enim nihil sit volitum, quin præcognitum, actus voluntatis supponunt actus intellectus, eisque subordinantur: Ergo utraque operatio nequit esse prima assecutio ultimi finis, aliarum potentiarum perfectiones & operationes radicaliter continens: sicut quia inter rationalitatem & risibilitatem reperitur ordo ac subordinatio, & risibilitas supponit rationalitatem, impossibile est quòd utraque essentialiter hominis primò constituat, & radicaliter contineat omnes alias perfectiones quæ competunt naturæ humanæ.

74. Ex quo præcluditur via solitæ evasioni Adversariorum, qui vim hujus rationis infringere conantur, asserendo plures operationes, ad diversas potentias pertinentes, non posse quidem adæquatè & totaliter concurrere per se primò ad consecutionem ultimi finis, benè tamen in adæquatè & partialiter, attingendo illum diverso modò, & sub diversa ratione sub qua, sicuti attingunt intellectio & volitio; nam intellectio illum assequitur sub ratione veri, volitio autem sub ratione boni. Præcluditur, inquam, via huic evasioni: quæro enim, an per intellectio-
nem, quæ est prævia ad actum voluntatis, homo verè assequatur ultimum finem, vel solum per illam præparetur ac disponatur ad ejus assecutionem? Si primum dicatur, talis operatio erit prima consecutio ultimi finis, & prima radix causaliter continens aliarum potentiarum perfectiones, subindeque ipsa beatitudo formalis. Si verò secundum asseratur, intellectus operatio erit tantum præparatio & dispositio ad assecutionem finis; & prima finis assecutio fiet per actum voluntatis, ac in illa essentialiter consistet formalis beatitudo; in actu verò intellectus solum præsuppositivè ac dispositivè: & ita quicquid dicatur, beatitudo formalis essentialiter in unica operatione consistet, quamvis plures includat præsuppositivè, concomitanter, vel consecutivè.

75. Neque obstat quod illi dicunt, nempe diversas illas operationes partialiter se habere ad consecutionem ultimi finis, & diverso modò, seu sub diversa ratione sub qua, nempe sub ratione veri & boni, illum attingere. Cum enim Deus sit res simplicissima & indivisibilis, unicâ actione totus teneri & possideri potest; & tentio seu possessio rei non regulatur penes modum tendendi diversum, sed penes rationem

A rei in sua substantia; sic enim simpliciter possidetur, & nostra redditur: ut patet cum quis unâ tantum manu apprehendit, & tenet bursam plenam pecuniis; quis enim propterea neget eam perfectè & simpliciter ab eo possideri, eò quòd utraq; manu, vel ore, ac dentibus, & omnibus aliis modis quibus apprehendi potest, illam non teneat? Addo quòd, licet Deus dici possit assequibilis non solum sub ratione veri, sed etiam sub ratione boni, si ly sub dicat rationem qua assequibilem, non tamen si dicat rationem sub qua assequibilitatis: ut ex solutione argumentorum patebit.

76. Probatur secundò conclusio aliâ ratione: Beatitudo formalis, cum sit perfectior & superior omnibus formis quæ possunt advenire creaturæ, debet esse illis simplicior; sicut Angelus quò superior & perfectior existit, eò simplicior est, & eò paucioribus & universalioribus utitur speciebus, ut in tractatu de Angelis ostensum est: si autem beatitudo ex multis operationibus coalesceret, non esset simplicior aliis rebus creatis, imò potius esset veluti unum per accidens, & per aggregationem plurium; nam plures operationes sunt plura entia, & ex pluribus entibus in actu, non fit unum per se, sed per accidens: Ergo formalis beatitudo, non in pluribus, sed in uno tantum actu consistit.

77. Neque valet quod ait Curiel, cui hæc ratio displicet, non esse inconveniens dicere quòd beatitudo formalis non fit unum per se, quia consistit in quadam perfecta dispositione animæ, quæ confluit ex proportionibus diversarum operationum; sicut sanitas ex proportionibus humorum, & pulchritudo ex proportionibus partium. Non valet, inquam, quia licet loquendo de beatitudine completivè (seu quoad statum) hoc verum sit, ut antea declaravimus; non tamen si loquamur de beatitudine, quoad essentialitatem & rationem formalem: illa enim debet esse una & simplex, & quantum possibile fuerit, beatitudini objectivè proportionari. Unde D. Thomas hinc art. 2. ad 4. ait beatitudinem esse unam, continuam, & sempiternam operationem; & mox subdit: *In presenti vita, quantum deficiamus ab unitate & continuitate talis operationis, tantum deficiamus à beatitudinis perfectione..... & ideo in activa vita qua circa multa occupatur, est minus de ratione beatitudinis, quam in vita contemplativa, qua versatur circa unum, id est circa veritatis contemplationem.* Efficaciores pro hac conclusione rationes adducemus §. 4. ubi cum D. Thoma ostendemus, essentialitatem beatitudinis soli operationi intellectus, quæ est visio Dei, posse competere: nunc aliquæ objectiones quæ à Recentioribus fieri solent, §. sequenti diluendæ sunt.

S. III.

Præcipue objectiones solvuntur.

78. **O**BJICIUNT in primis Recentiores varia Scripturæ testimonia, in quibus beatitudo significatur nominibus pertinentibus modò ad operationem intellectus, ut cum appellatur visio, contemplatio, cognitio; modò ad operationem voluntatis, ut cum dicitur dicitur gaudium, delectatio, fructio: ut enim cuncta hæc testimonia verificentur, dicendum videtur, beatitudinem formalem non esse unicam simplicem operationem, sed plures actus essentialiter include-

76.

Disp. 6. art. 5.

77. qu. 6. §. 3.

78.

re. Addunt Benedictum XII. in quadam extravaganti quam refert Alphonfus à Castro, verbo *Beatitudo*, hæresi 74. definire, animas iustorum, qui jam decesserunt, ante generale iudicium esse verè beatas, *Divina Essentia visione & fruitione*. Item addunt quòd Catechismus Romanus iussu Pij V. editus, parte 1. ad illa verba symboli, *vitam æternam*, ait *essentialem beatitudinem in eo sitam esse, ut Deum videamus, eisque pulchritudine fruamur*.

79. Respondeo primò, hæc & similia testimonia non favere illis Authoribus, sed ab ipsis esse solvenda; cum illi essentiam beatitudinis in visione, & fruitione, seu gaudio beatifico non constituunt, sed in visione & amore; & fateantur fruitionem & delectationem esse quid concomitans aut subsequens formalem beatitudinem, non verò illam constituens; quia cum gaudium sit de ipso bono jam præsentis & possessio, assecutionem illius supponit, non verò constituit, ut infra dicemus. Unde,

80. Respondeo secundò, Scripturam in illis testimoniis solum assignare operationes, quæ re ipsa in beatitudine inveniuntur, non autem explicare quænam ex illis ejus essentiam metaphysicè constituat, seu quid in ipsa beatitudine se habeat per modum essentia, quid per modum proprietatis & perfectionis eam concomitantis aut subsequens, ut supra annotavimus: unde beatitudo nunc visio, nunc gaudium, aut delectatio, in Scriptura appellatur, non quia ex utroque actu essentialiter constet, sed quia utrumque includit, visionem scilicet ut suam essentiam, & delectationem veluti proprietatem, perfectionem, & consummationem suam.

81. Ad extravagantem Benedicti dicendum est Pontificem ibi solum voluisse definire, animas iustorum decedentium ex hac vita, expectare diem generalis iudicii, ut beatitudinem recipiant, sed ante illum diem verè esse beatas, videndo Deum, & ejus præsentiam fruendo: quòd verò utraque hæc operatio, vel una duntaxat ad essentiam beatitudinis pertineat, nullatenus definit, sed Theologorum disputationi relinquit. Idem dicendum est de Catechismo Romano. Nec obstat quòd ibi loquatur de essentiali beatitudine: hoc enim nomine non significat ipsam essentiam & quidditatem beatitudinis, metaphysicè sumptam, de qua in præsentis agimus, sed integram ejus substantiam, ut ab accidentibus communibus divisam; illa siquidem non solum visionem, sed etiam amorem & fruitionem complectitur: sicut ad substantiam hominis pertinet quòd sit admirativus & risibilis, licet hoc non pertineat ad ejus essentiam metaphysicè consideratam. Adde fruitionem interdum à SS. Patribus sumi, non pro gaudio & delectatione, quæ ad consecutionem rei desideratæ consequitur, sed pro ipsa possessione rei amata; ut patet ex illo Augustini lib. de moribus Ecclesiæ cap. 3. *Quid est aliud frui, quam præsto habere quod diligis?* hoc autem modo visionem Dei fruitionem esse constat.

82. Secundò arguit Valentia: Formalis beatitudo consistit in perfectissima conjunctione cum Deo: Sed perfectior est illa quæ fit mediis actibus intellectus & voluntatis, visione scilicet & amore, quàm illa quæ fit per solam visionem: Ergo beatitudo formalis non consistit in unico actu, sed in pluribus.

A Respondeo, formalem beatitudinem non consistere in perfectissima conjunctione absolute & simpliciter; aliàs deberet consistere in unione hypostatica, quæ est summa & perfectissima omnium unionum; sed in perfectissima conjunctione, in genere assecutionis: licet autem actus voluntatis addat rationem conjunctionis super actum intellectus, non tamen addit rationem assecutionis; quia ut ostendimus §. sequenti, actus voluntatis assecutivus non est: adeoque tametsi ex utroque actu, visionis scilicet & amoris, resultat perfectior cum Deo conjunctio, non tamen perfectior ejus assecutio, seu possessio.

B Dices: Facta assecutione per actum intellectus, adhuc Deus est ulterius assequibilis: Sed non restat acquisibilis nisi per actum voluntatis: Ergo iste non solum addit rationem conjunctionis, sed etiam rationem assecutionis. Minor est certa, Major autem probatur. Per actum intellectus solum possidetur Deus sub ratione veri: Sed Deus non solum est assequibilis sub ratione veri, sed etiam sub ratione boni; cum ut sic habeat rationem ultimi finis, de cujus conceptu est quòd sit consequibilis à creatura rationali: Ergo assecutio Deo per visionem beatam, adhuc est ulterius assequibilis.

C Respondeo negando Majorem, ad cujus probationem, distinguo Majorem: per actum intellectus solum possidetur Deus, sub ratione veri: *ly sub dicente rationem sub qua assequibilitatis, concedo Majorem: dicente rationem que assecutum, seu assequibilem, nego Majorem.* Similiter distinguo Minorem: Deus est assequibilis sub ratione boni, tanquam ratione *sub qua*, nego Minorem: tanquam ratione *que*, concedo Minorem, & nego Consequentiam. Itaque sicut intellectus non solum intelligit rationem veri, sed etiam rationem entis & boni, & omnes formalitates quæ cuivis entis competere possunt; licet omnes illas sub ratione veri, ut ratione *sub qua* intelligat: ita non solum assequitur veritatem Dei, sed etiam ejus bonitatem, pulchritudinem, suavitatem, omnesque alias formalitates & perfectiones divinas; omnes tamen sub ratione veri, ut ratione *sub qua*, attingit & consequitur; & quia Deus solum est assequibilis sub ista ratione, tanquam ratione *sub qua*, quamvis ut ratio *que* sit assequibilis sub omni alia, idè adæquatè tenetur ab intellectu; & ultra visionem beatam, non restat assecutio ulterior, licet restet ulterior conjunctio.

D Instabis: Deus est assequibilis sub ratione ultimi finis: At ratio *sub qua* illius, ut est ultimus finis, est ratio bonitatis: Ergo est assequibilis sub ratione boni, ut ratione *sub qua*.

E Respondeo stando semper in eadem distinctione: Deus est assequibilis sub ratione ultimi finis, *ly sub dicente rationem que assequibilem, concedo Majorem; dicente rationem sub qua assequibilitatis, nego Majorem; & concessa Minori, nego Consequentiam.* Vel concessa Majori, distinguo Minorem. Bonitas est ratio *sub qua* illius ut est ultimus finis, si consideretur ut appetibilis, concedo Minorem: si spectetur solum ut assequibilis, nego Minorem: licet enim in ultimo fine ratio *sub qua* appetibilitatis sit bonitas, sola tamen veritas est ratio *sub qua* assequibilitatis illius.

Objicies tertio: Beatitudo formalis debet seipsa

seipsâ hominis appetitum adæquatè satiari: At sola visio illum adæquatè non satiat, bene tamen visio & amor beatificus; cum non solum homo inclinatur ad videndum Deum, sed etiam ad ipsum amandum: Ergo beatitudo formalis in uno simplici actu non consistit, sed simul visionem & amorem includit.

88. Confirmatur: Ex eo probavimus supra, in visione essentia divina sine personis non salvari formalem beatitudinem, quia appetitus hominis per talem visionem non esset perfectè satiatus, sed adhuc maneret inquietus, & pendulus: At etiam visio Deo, & non amato ab homine, illius appetitus suspensus, & inquietus existeret: Ergo visio sine amoris consortio beatitudo non est; & consequenter amor ad beatitudinem essentialiter exigitur.

89. Respondeo primò, hæc argumenta non solum probare, ad beatitudinem essentialiter requiri visionem & amorem, sed etiam gaudium & fruitionem: quia scilicet homo non solum appetit videre & amare Deum, sed etiam ipsò frui, & de ejus possessione gaudere; ita ut si per impossibile illum videret, & amaret, & de ejus fruitione & possessione non gauderet, per talem visionem & amorem ejus appetitus non esset perfectè satiatus, sed adhuc maneret inquietus, & suspensus: Ergo vel ad beatitudinem formalem non requiruntur essentialiter duo actus, vel requiruntur tres, nempe visio, amor, & fruitio; quod tamen Valentia, Suarez, & alij Recentiores, contra quos in præfenti disputamus, firmiter negant, & beatitudinem in sola visione & amore constituunt.

90. Respondeo secundò, beatitudinem seipsâ formaliter satiari debere primariam inclinationem hominis, secundariâ autem non per seipsam formaliter, sed causaliter tantum, causando scilicet actus per quos illæ satiantur formaliter: hoc autem solum competit visioni beate; illa enim seipsâ formaliter satiat inclinationem naturalem quam homo habet ad veri cognitionem, & quæ primariò ei convenit (cum primum prædicatum essentiale hominis sit esse intellectivum) inclinationem verò quam habet ad amorem bonitatis, ejusque fruitionem, causaliter satiat, in quantum causat amorem beatificum, & summum gaudium & delectationem de possessione Dei. Cæterum amor beatificus, cum radicaliter non contineat visionem beatam, nec formaliter, nec causaliter satiari potest inclinationem quam homo habet ad cognoscendum verum; nec proinde esse beatitudo formalis, ut s. sequenti contra Scotum ostendemus.

Unde patet responsio ad confirmationem, & disparitas ad exemplum quod ibidem adducitur: siquidem inclinatio ad videndas divinas personas est primaria, & ideo visio illam non satians, beatitudo non foret; inclinatio verò ad amandum Deum, secundariò tantum homini convenit (cum volitio sit inclinatio consequens ad intellectionem) & ita sufficit quòd visio causaliter eam satiet.

91. Objicies ultimò: Dotes quæ consequuntur ad conjunctionem animæ, & matrimonium spirituale illius cum Deo, non solum sunt in intellectu, sed etiam in voluntate, ut infra ostendemus: Ergo matrimonium seu conjunctio, in qua beatitudo essentialiter consistit, non solum pertinet ad intellectum, sed etiam ad voluntatem.

Tom. III.

A Respondeo, dotem non solum dari ad initium matrimonij, seu ad desponsationem, sed etiam ad consummationem & usum ejus: & ideo licet matrimonium Dei in patria realiter & essentialiter salvetur in actu intellectus, nihilominus tamen dantur dotes in voluntate, in qua matrimonium perficitur, & consummatur; licet omnes dotes originaliter & radicaliter contineantur in visione. Aliquid simile contingit in via: desponsatur enim anima Deo per fidem, juxta illud Osæ 2. *Sponsabo te mihi in fide*: ad quam desponsationem sequuntur virtutes infusæ, quasi dotes, quarum aliqua sunt in intellectu, & alia in voluntate. Unde dicebat B. Agnes: *Annulo suo subarravit me Dominus: dexteram meam & collum meum cinxit lapidibus pretiosis: tradidit auribus meis inestimabiles margaritas, & circumdedit me vernantibus atque coruscantibus gemmis.*

S. IV.

Opinio Scoti rejicitur.

Dico secundò: Beatitudo formalis non consistit in actu voluntatis.

92. Probatur ratione D. Thomæ hic art. 4. & 3. contra gent. cap. 26. Beatitudo formalis consistit essentialiter in assecutione ultimi finis, seu beatitudinis objectivæ: Sed nullus actus voluntatis potest esse assecutio ultimi finis: Ergo beatitudo formalis in nullo actu voluntatis essentialiter potest consistere. In Majori omnes conveniunt: Minor autem probatur primò ratione generali. Velle est quoddam appetere: Atqui appetere non est consequi rem appetitam, sed inclinari & tendere in eam: unde videmus quòd res cognitione carentes per appetitum innatum tendunt in bonum conveniens suæ naturæ; animalia verò per appetitum elicatum excitantur ad illud quærendum, & consequuntur illud per actum alterius potentia, v. g. lapis per gravitatem, quæ est inclinatio ipsius, tendit ad centrum, per quantitatem verò & per ubi ipsi unitur: item ovis per famem & appetitum incitatur ad quærendum pabulum, & dentibus ac ore illud attingit & consequitur: similiter homo per voluntatem appetit divitias, cibos, flores, odores, voluptates, & similia, & per diversas potentias ac sensus illa consequitur: manu enim apprehendit pecunias, cibos verò, flores, odores, & voluptates, gustu, odoratu, & tactu: Ergo similiter actus voluntatis non est consecutio rei volitæ, sed inclinatio & tendentia voluntatis in eam.

93. Secundò probatur eadem Minor ratione D. Thomæ locis citatis. Actus voluntatis circa ultimum finem, vel est desiderium, vel delectatio: Sed neuter horum actuum potest esse consecutio ultimi finis: Ergo nullus actus voluntatis rationem consecutionis ultimi finis habere potest. Minor quantum ad primam partem evidens est: desiderium enim, cum sit de re absente, non potest esse ejus possessio & consecutio: & sanè si per desiderium homo consequeretur bonum quod appetit, omnes avari statim divites essent, omnes ægroti sani, & omnes miseri felices, quod absurdum est. Probatur verò quoad secundam, quam Aureolus & quidam alij negant, in delectatione seu gaudio beatifico formalem beatitudinem constituentes. Nam sicut desiderium est de bono absente & nondum habito,

G